

Wieś i rolnictwo a reforma finansów publicznych

Agnieszka Szymecka
Szkoła Główna Handlowa

Budżet rolniczy na 2008 r.

- Wydatki na rolnictwo w budżecie państwa na 2008 r., łącznie z wydatkami przewidzianymi w rezerwach celowych: 19 616 860 tys. zł, co daje 6,32% wydatków budżetu państwa ogółem.
- Dotacja na KRUS: 15 771 408 tys. zł
- Środki z Unii Europejskiej: 14 928 251 tys. zł
- Łącznie: **50 316 519 tys. zł**
- Natomiast udział rolnictwa w tworzeniu dochodu narodowego to około 2,8 % PKB

Czy tak wydatkowane kwoty przyczyniają się do:

- rozwoju 93% powierzchni Polski? (tyle stanowią obszary wiejskie)
- poprawy warunków życia około 38% społeczeństwa?
- lepszego wykorzystania ponad 16% zasobów siły roboczej kraju?
- złagodzenia dysparytetów społecznych i ekonomicznych pomiędzy miastem a wsią?

System ubezpieczenia społecznego rolników (KRUS)

Najwięcej kontrowersji budzi w zakresie:

- **Zasad jego finansowania** (solidarność ogólnonarodowa a nie solidarność grupowa; silne uzależnienie od dotacji z budżetu państwa: ponad 90% wydatków na świadczenia emerytalno-rentowe pokrywa budżet państwa)
- **Zasad jego funkcjonowania** („równa składka-równe świadczenie”, nieszczelność systemu, nieodpowiednio określone zachęty do podejmowania pracy poza rolnictwem, skomplikowana struktura funduszy i przepływów finansowych, itd.)

Zasada „równa składka-równe świadczenie”

- Zasada ta miała swoje usprawiedliwienie w latach 90-tych, kiedy system ten tworząno...
- Dzisiaj jednak, w wyniku znacznej polaryzacji i dochodowego rozwarstwienia gospodarstw rolnych, traci ona swoje uzasadnienie.

Taki stan rzeczy:

- kłóci się z poczuciem sprawiedliwości społecznej i zasadą solidaryzmu społecznego i to zarówno wewnątrz systemu jak i poza nim
- jest kontrowersyjny z punktu widzenia zgodności z Konstytucją – art. 32
- nie gwarantuje odpowiedniego świadczenia rolnikom bogatszym, którzy ubezpieczają się dodatkowo w sektorze prywatnym i pieniądze zamiast do KRUS zasilają kasę prywatnych ubezpieczycieli.

Problem tzw. nieszczelności systemu

W wyniku wadliwie zdefiniowanych pojęć rolnika, działalności gospodarczej oraz gospodarstwa rolnego a także przyjętych domniemań możliwe jest wejście do systemu ubezpieczenia rolników osób nie prowadzących działalności rolniczej.

Do ubezpieczenia uprawnia tytuł własności bądź posiadania gruntów rolnych.

Nie ma zatem wątpliwości, że należy:

- **zróżnicować składkę** (jej wysokość należy oprzeć na kryteriach bardziej zindywidualizowanych)
- **przedefiniować zakres podmiotów korzystających z KRUS**, by z jednej strony ograniczyć go do osób rzeczywiście prowadzących działalność rolniczą z drugiej zaś nie ograniczać rolnikom możliwości podejmowania działalności pozarolniczej

Problem polega na ustaleniu podstawy różnicowania składki oraz podstawy określenia zakresu podmiotowego uprawnionych

Proponowane są różne rozwiązania:

- różnicowanie składki w oparciu o wielkość gospodarstwa
- różnicowanie składki w oparciu o wysokość dopłat bezpośrednich
- oparcie kryterium przynależności do rolniczego systemu ubezpieczenia o uczestnictwo w systemie IACS

Najbardziej optymalnym rozwiązaniem jest :

- oparcie kryterium różnicowania składki oraz podlegania pod system o uzyskiwanie **dochodów** z działalności rolniczej (lub łącznie rolniczej i pozarolniczej)

- wprowadzenie **podatku dochodowego** i związanej z tym **rachunkowości**

Rozwiązanie to niesie ze sobą wiele korzyści:

- w ramach systemu ubezpieczeniowego pozwoli na uzyskiwanie rzetelnych informacji co do zdolności płatniczej gospodarstw rolnych a w efekcie na dokładne obliczenie zróżnicowanej składki
- ograniczy krąg uprawnionych do korzystania z systemu do producentów rolnych oraz tych, którzy obok działalności rolniczej prowadzą w ograniczonym zakresie działalność pozarolniczą
- zastąpi nie spełniający funkcji fiskalnej podatek rolny
- może stanowić instrument modernizacji gospodarstw
- sprowadzi gospodarstwo rolne do rangi przedsiębiorstwa
- wyrówna warunki funkcjonowania gospodarstw
- może stanowić podstawę dla systemowego uregulowania pojęć prawa rolnego (rolnika i gospodarstwa rolnego)
- w dalszej perspektywie pozwoli na sprawniejsze przejście do jednolitego systemu ubezpieczeń społecznych

Zastrzeżenia:

- brak przygotowania rolników do prowadzenia rachunkowości
- zbyt duże nakłady pracy związane z prowadzeniem rachunkowości

Zastrzeżenia te mają jednak charakter pozorny i czysto techniczny. Można je rozwiązać.

Konkluzje:

Kwestia miejsca wsi i rolnictwa w systemie finansów publicznych to nie tylko kwestia reformy rozwiązań w ramach ubezpieczenia społecznego rolników.

To kwestia całościowego spojrzenia na dotychczasowy sposób uczestniczenia rolników w tym systemie i szerszego uwzględnienia zasady sprawiedliwości społecznej (zarówno poziomej jak i pionowej).

Tylko kompleksowe zmiany mogą przynieść oczekiwane rezultaty, a rezultaty te określić należy przede wszystkim jako przyspieszone procesy restrukturyzujące rolnictwa, przemiany strukturalne oraz promowanie efektywnego gospodarowania. Tak przeprowadzane reformy – w dalszej perspektywie - wpłyną także niewątpliwie na skalę wydatków budżetu państwa na sektor rolny.

2008-02-08

Dziękuję za uwagę